

Những năm đầu tiên còn thanh bình, đường ruợng không bở bở hoang, miền Nam được coi là vựa lúa của nước ta. Những miền Nam không chỉ có ruợng tít phỉ nhiều, mà còn có vườn tược sum sê nả. Vườn tược đã chng t s màu mỡ của đất đai và đóng góp một phần đáng kể vào sản phẩm thnh của xã s.

Không k^h miền Trung là x^h nghèo, ^h nh^h ng làng quê miền B^hc tuy m^h i nhà th^h ng cũng cũng có v^h n, nh^h ng là m^h nh v^h n nh^h bé, khiêm t^h n ch^h đ^h tr^h ng vài ba cây ăn trái l^h n, còn toàn là lo^h i cây nh^h nh^h na, ^h i, chu^h i, chanh... và ít cây thu^h c lo^h i rau c^h .

Vườn tược miền Nam, trái lúi, khoong khoát hơn nhieu. Cơm xóm làng nằm trong vườn tược. Xóm nọ giáp xóm vùi làng kia, vườn nhà này sát liền vườn nhà khác. Xa trông như một rừng cây bát ngát xanh tươi. Mà toàn là cây ăn trái.

Bây giờ, xin mời bạn đi cùng chúng tôi đi thăm từng loại và vườn cây, từng loại cây từ những đường nhỏ những loại cây được biết. Trước hết là chuối. Chuối thì đâu cũng có. Những ruộng những thửa ruộng mới trồng chuối và ruộng cấy ruộng chuối bao la thì phải đi về miền Tây. Và không cần đi xa, ta đứng tại M. Tho là được. Ở đây, chuối nhiều vô kể. Vài chục năm trước đây, chúng tôi đã được một thầy cô ngàn ruộng chuối đi loại được cho vườn hái xuống, khuôn ra để sẵn bên lề đường để chiụ hôm trước, để sáng sớm hôm sau xe vận tải chuyên chở về Saigon cho khách một thì giờ chờ đợi.

Hỏi: "Không sẵn một?" thì được trả lời: "Nhiều quá mà! Ai cũng ăn chán ngấy, hết còn ham". Mà nhiều quá thì tốt! Bán không kịp, không hết, người ta phải đi tìm về đem phải làm kẹo chuối.

Ta sẵn xuống nhiều, ta ăn chán, ta "hết còn ham". Những người ngoại quốc thì ham lắm. Còn như hai đời như thời chiến, quân đội Nhật chiếm đóng Đông Dương, như Nhật ra chợ chợ lòng mua chuối. Và từ các nước Tây phương (chẳng hạn như nước Pháp), mua ăn chuối có khi phải "com-măng", và chuối được bán từ các cửa hàng theo phẩm một cách trình bày một giá còn hơn là ở chợ Bến Thành người ta bán táo, lê, nho ngoại quốc. Từ Saigon đi về miền Tây, trước khi tới M. Tho, xe đồ đạc lại một lúc ngừng ba Trung Lộ. Ở đây, trái cây được bán nhiều nhất là mít. Mít Trung Lộ ngon có tiếng, vì vỏ a giòn trái, vỏ a ngọt, vỏ a giòn. Nhìn sang hai bên đường thấy là ruộng mít: Vườn mít san sát, xanh um xen lẫn màu trắng hồng của trái cây núc-nụ. Từ M. Tho, ta vượt nhánh sông Cù, sang đến phố Kiên Hòa nơi danh là xã địa địa thì khắp miền Nam đâu đâu cũng có, những đây mới là xã xã cửa địa. Địa, ở đây, được trình thành vườn quy mô rừng lớn. Làng xóm núp dưới tàu cửa lá địa.

Đường phố xuyên giữa hai hàng địa cao rợp bóng. Nhìn chỗ nào cũng thấy là địa địa địa, cũng thấy trái địa chỉ chít từng chùm.

Trước sân nhiều nhà, từng đường xã địa cao ngọt... Những hai đời năm 1954, trước khi đi Genève, mới trái địa tươi ở đây chợ bán có một đường bán. Và nếu lùi xa về dĩ vãng mấy năm trước kia thì trái địa giá chợ có một xu, trong khi ấy tại bộ hồ G. m Hành khách thấy a ruộng mua những thửa một ly nước địa đá như chợ phải có nhà cửa.

Mi trái d a bán có m t xu mà nhi u ch v n d a s ng khá phong l u thì đ hi u v n t c mi n Nam s n xu t m nh là ch ng nào và đ t đai đ đây th t là m u m .

Th trái cây c a mi n Nam - mà tr c kia ch nh ng ng i B c thu c h ng gi u sang hay ít ra cũng khá gi m i th nh tho ng đ c th ng th c là xoài. Ngoài B c, ng i ta không kêu xoài mà g i là "mu m Saigon" đ phân bi t v i mu m đ a ph ng. Tuy cùng m t lo i, nh ng gi a mu m b c v i xoài s phân đ nh "giai c p" th là rõ r t. Bên c nh xoài, mu m B c nh cô gái quê m c m c đ ng bên cô gái th thành đúng m t th i trang.

Vào đây ng i B c m i đ c tha h th ng th c th trái cây mà tr c kia nhi u ng i không dám m t ng và m i bi t xoài có nhi u lo i nh xoài cát, xoài th m, xoài t ng v.v... Và ng c nhiên m t cách sung s ng và c m kích khi mua m t ch c đ c cô hàng trao cho nh ng m i hai. Càng ng c nhiên thích thú h n n a khi v t nh l th y m i ch c đ c nh ng m i b n, có n i m i sáu... Ôi, cái th i d dãi m t ch c m i lăm, m i sáu y nay còn đâu? Bi t có bao gi tr i?

Cam quít thì không có gì đáng k . đ đây ng i ta chu ng cam Nam Vang, nh ng so v i cam B -h thì cam Nam Vang có nhi u thua sút. Nhãn cũng v y: trái nh , v d y, h t l n, cùi m ng, t và ít ch t ng t... Nhãn này ngoài B c g i là nhãn tr n, khi n ta l i thêm thu ng nh t i nhãn l ng H ng Yên. y v y mà ch nh n nh ng cây nhãn y ch u t n công b c c n th n t ng chùm nhãn đ ngấn chim chóc ho c d i ăn. Ph i chắng cái gì hi m thì quý?

Có m t th trái cây n a cũng hi m, h u nh không có. Đó là trái v i. i mi n Nam, ch có th trái cây t ng t trái v i thi u, nh ng h ng v không gi ng v i thi u, mà ng i ta kêu là chôm-chôm. Còn dâu-da thì nhi u và không khác gì đ ngoài B c.

i, đu-đ , na cũng gi ng nh đ ng i B c. Na không ngon b ng na ngoài B c. Nh ng i, đu đ thì l n h n. Và th i l n trái g i là xá-l . Có m t lo i na, trái l n h n na B c, hình dáng và h ng v cũng khác, g i là mãng c u. Ăn thì không ngon l m, nh ng d m v i n c đá đ ng làm thành m t th gi i khát r t thông d ng.

Th quà thiên nhiên đ c bán rong nhi u nh t t i các b n xe đò, t i các n i xe đ ng bánh d c đ ng là mía và th m, khóm. Mía đ c tr ng r t nhi u i mi n Nam, nên ngoài v c dùng đ kéo m t làm đ ng và ép làm m t th n c gi i khát bình dân, còn đ c c t ra thành mi ng c m

que tưng chùm bán khắp dể c dễ tưng cho hành khách.

Thơm, khóm cũng vậy, cũng dễ c b ra tưng mi tưng bán rong. Thơm và khóm, tưng B c dễ u g i chung là d a, nh tưng cũng có chút phân biệt: thơm là d a ta và khóm là d a tây. Mùa d a, ng i ta ch t các n i s n xu t lên Saigon b tưng ghe và các xe v n t i, d xu tưng các v a trái cây i ch C u Ông Lãnh, r i t đó m i phân ph i đi.

Nói d n b i thì ph i nghĩ ngay d n b i Biên Hòa. Vì đó là n i s n xu t b i nhi u và ngon. Cũng vì th Biên Hòa dễ c m nh danh là x B i, cũng nh Ki n Hòa x d a. B i Biên Hòa có h i khác b i ngoài B c: khác v hình dáng không tròn và màu da vàng t i. Ngày T t, bày mâm ngũ qu tưng thi t d p.

Mùa b i, ng i ta đem ra bày bán su t d c xa l Saigon - Biên Hòa. Khách du l ch ngo i qu c tưng th y h n ph i có c m nghĩ t t d p v d t đại màu m c a v n t c mi n Nam.

Nh tưng th trái cây dễ c biệt c a v n t c mi n Nam là vú s a, mắng c t và s u riêng. Vú s a, khắp mi n Nam, ch nào cũng có, nên không dễ c coi là trái cây quý, nh tưng lá cây vú s a i thi t d p. M t trên xanh mà lá h , m t d i úa màu lá thu; nh tưng lúc lá đùa v i gió, l p loáng hai màu xao d tưng tưng thi t là vui m t.

Mùa n th ng th c mắng c t và s u riêng t i ch thì ph i lên mi t Lái-thiêu, Bình-d ng. ấ đây, v n mắng c t, v n s u riêng li n nhau san sát. Xa trông nh nh ng cánh r ng. Đang ngoài đ ng n ng chang chang mà b c vào nh ng v n cây cao l n đ y bóng r p này thì nh nh m c ng i. C m giác khoan khoái còn g p b i ph n khi vào trong phòng có máy đi u hòa không khí.

N u l i g p mùa trái chín thì c m giác khoan khoái còn tăng h n nhi u nhi u, vì h ng s u riêng t a ra th m ngát c không gian. Nh ng hãy coi ch ng trái s u riêng chín r ng. Cho nên, đ đ phòng, ch v n s u riêng khi hái trái ph i đ i nón s t nh chi n sĩ hành quân.

Mùa mắng c t, mùa s u riêng, ng i các n i đ v đây ông đ o, nh t là nh ng ngày ch nh t và ngh l . Khách buôn trái cây đã l m, mà ng i lên th ng th c hóng mát cũng nhi u.

Có m t lo i trái cây n a cũng đ c bi t l m. Đó là mít. Nh ng không ph i th m t nh mít ngoài B c, mà là th mít nh trái r t ít múi và có mùi th m m ng t ng s u riêng. M t này g i là mít t -n r t đ c a chu ng và thu c lo i trái cây m c ti n, ch thua giá s u riêng m t chút.

Còn m t lo i trái cây n a mà tr c đây ngoài B c th nh tho ng m i đ c ăn. Đó là trái xa-bô-ti (do ti ng Pháp sapotille). Sapotille là trái cây sapotier, vì th ng i ta còn kêu là xa-bô-chê ho c xa-cô-chê. Hình dáng và h ng v h i gi ng trái h ng, nên ng i B c g i là h ng xiêm (không bi t có ph i g c g c t Thái Lan chng?)

Th cây này đ c tr ng nhi u ch Th , m t mi n thu c t nh Long Xuyên, h u ng n sông Ti n Giang, vào kho ng gi a đ ng t M Luông lên Ch M i.

Sau h t, ph i k đ n d a h u. Tuy là trái cây không l vì c ba mi n Trung Nam B c đ u có; nh ng đ c bi t mi n Nam mùa d a h u l i r vào d p T t, trong khi Trung và B c ng i ta ch đ c ăn d a h u vào mùa hè. ấ đây, h c th y d a h u bày bán đ y đ ng, ch t đ ng t i các ch búa là th y không khí T t là ngày t t g n k . Cho nên d a h u là m t trong nh ng s c thái đ c bi t c a cái T t mi n Nam. D a h u là trái cây có s tích. Theo m t truy n tích đ i Hùng V ng - mà nhà văn Nguy n Tr ng Thu t đã d a theo đó đ vi t truy n "Qu d a đ " (xu t b n l n đ u năm 1927) - thì th d a này do An Tiêm (đ i Hùng V ng th 10) tìm đ c t i m t hoang đ o Nam H i khi b t i l u đày. H t d a do chim tha l i t ph ng tây, nên m i đ u An Tiêm đ t tên là tây qu , sau th y cùi tr ng n n nh da thi u n , ru t đ t i nh má

hàng giai nhân, hợt đen lánh nhò hàm răng hợt huy n c a cô gái Vi t, nên chàng c i tên là Vi t-Nga qu . Và l a m t s trái to đ p, kh c lên má d a bài th ch Hán, đo n th xu ng bi n cho trôi i v i hy v ng nh d a may b t đ c liên l c v i ng i đ t li n. Bài th nh sau:

*H i chi nam h thiên chi nha,
Đ o h u qua h danh Vi t-Nga
Ký chu th n h t x ,
T ng phi anh h đ ng ba.*

nghĩa là:

*H i nam quê thi p nghìn trùng
Tr i sinh ph n gái má h ng răng đen
Vi t Nga hai ch là tên
N c non non n c ch duyên tao phùng*

(N.T. Thu t d ch)

M i năm An Tiêm m i tăng gia s n xu t, và m i năm d a đ c th nhi u thêm. Và r i duyên tao phùng đ n th t. M t chi c thuy n buôn Trung Hoa g p bão, gi t đ n g n đ o, v t đ c m t trái. D a l , không bi t là trái gì, b ra chia cho ng i trên thuy n m i ng i m t chút ăn th . Ai cũng cho là ngon và đ ng khen "H u! h u!" t c là "h o, h o", nghĩa là "t t, t t". Nhân đ c bài th trên v tri d a, h bèn cho thuy n đi vòng vòng tìm ki m và đ n đ c hoang đ o, trao đ i th c ph m v i l a đ l y th d a "h u" y đem v bán...

Nhó đó, An Tiêm liên l c th ng xuyên đ c v i đ t li n, m mang đ c đ o hoang thành n i trù m t, r i đ c nhà vua ân xá tri u h i.

H t gi ng d a đ c An Tiêm đem v tr ng t i n c nhà và đ c kêu là d a h u (do ti ng h u đ c tr i ra). Theo truy n tích thì x a trái d a l n và dài h n bây gi nhi u, v xanh bi c, ru t đ th m, nhi u cát, r t ng t và mát. Ngày nay, tr i qua nhi u đ i, có m t s d a bi n gi ng, v xanh l t đôi khi ng màu vàng, ru t cũng vàng và h t thì nâu nâu không còn đen lánh n a. Có

thì lại mất cả hàng và ngót thềm nguyên thủy!

Suýt nữa thì quên mất trái cây rất đặc biệt của vườn tược miền Nam và cũng rất đặc biệt về hình dáng. Đó là trái đu đủ non hạt ăn không ngon, nhưng hạt rất đặc biệt của chuồng vì dùng đu đủ chín...

Ngoài những vườn tược trồng cây ăn trái, miền Nam còn có rất nhiều vườn trầu, vườn cau.. chưa kể những vườn cao su mệnh mông, bát ngát.

Rồi đây, khi đất nước thanh bình, kinh tế phát triển, những trái cây quý được đóng hộp tinh xảo, giá bán ra nước ngoài thì người lại ngại tiêu thụ vì không phải nhai, đáng thôi còn làm cho người quốc phải chú ý đến "hàng hoa" của đất nước chúng ta...